

4 | 2012

Prospäikköri

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n jäsenlehti

**”Jos ette ole
kiinnostuneita
kullankaivajasta
itsestään, ehkä
kiinnostutte
hänen kullistaan
ja jalokivistään.”**

Kullankaivaja
Ami Telilä

Mr. Elokuu: Kai J. Rantanen, Jäkäläpää

Mr. Tammikuu: Pekka Itkonen, Miessi

**Vanhoilla kullankaivajaveteraaneilla
– elinkautisilla – oli kaikki maailman
aika; pohjoisessa päivät eivät
muutenkaan olleet päällekkäin.
Ne olivat peräkkäin. Ja jos päivät
uhkasivat loppua, otettiin kalenterista
lisää. Aika oli ollut ennen heitä
ja aika tänne jäisi heidän jälkeensä.**

Epäkelpo uusi kaivoslaki vei heinäkuussa 2011 ammattikullankaivajien toimintaedellytykset lakkauttamalla kaikki Lapin huuhdontakulta-kaivospiirit. Tuolloin Lapin Kullankaivajain Liiton väki päätti, että tästä huolimatta ei pukeuduta säkkikankaaseen ja ripotella tuhkaa päälle, vaan riisutaan loputkin pois.

Tietoisuuden lisäämiseksi virkamiesten ja poliitikoiden kurittamasta arvokkaasta kulttuuriperinteestä päätettiin tehdä kullankaivajien mieskalenteri ja myydä elinkautisilta kullankaivajilta perinnöksi saatua aikaa.

Originelleista ja persoonallisista kullankaivajista on liiton ensimmäiseen mieskalenteriin taltioitu uuden kaivoslain lakkauttamia kaivospiirejä ja niiden haltijoita.

Kreikkalaisilta virkamiehiltä on otettu mallia – vuoteen on lisätty yksi kuukausi: upakuu. Sen voi sijoittaa haluamaansa kohtaan kaivukausien väliin ja viettää kultaista kuuta katsellen, edelliskesän upasatsia puhallellen ja kultarahoja hummaillen.

Lapin Kullankaivajain Liiton Mieskalenteri 2013

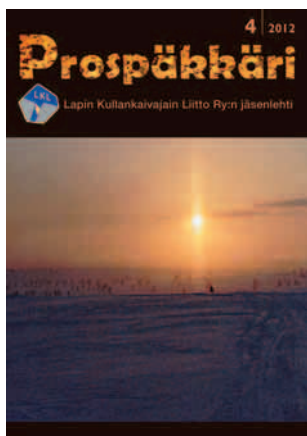
12 euroa (+ lähetyskulut)

Tilaukset:

Lapin Kullankaivajain Liitto ry
PL 86
99871 INARI

Puh. 0400 836 500
info@kullankaivajat.fi
www.kullankaivajat.fi

kalenterin valokuvat: Ilkka Ärrälä
ulkoasu: Anu ja Jenni Törmä / Törmä-Ärrälä oy

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n jäsenlehti

36. vuosikerta
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa

Vastaava päätoimittaja:
Kai J Rantanen

Toimitus:
PL 86, 99871 Inari

Ilmoitushinnat:
1/1 s. 312 € (2. kansi)
1/1 s. 240 €
1/2 s. 162 €
1/3 s. 108 €
1/4 s. 84 €

Graafinen suunnittelu ja taitto:
Liisa Hertell, LH Viestintä

Paino:
Tammerprint Oy, Tampere

KANSIKUVA

Aurinko palaa 7.1. etelänlomalta myös Lemmenjoen tuntureille. Kullankaivajien on aika herätä talvihorroksesta ja lyödä virrat päälle. Kuva: Kai J. Rantanen.

Tässä numerossa:

- 4 - 5 Pääkirjoitukset
- 6 - 8 Liitto kädentaitomessuilla marraskuussa 2012
- 9 LKL:n valokuvauskilpailu
- 10 - 19 LKL:n juhlaseminaariristeily 2012
- 20 - 21 Toiminnanjohtajan kesäisiä mietteitä
- 22 - 24 Vanhan myllyn tarina
- 25 LKL:n jäsenmaksuasiasia
- 26 - 27 Merkkipäivät
- 28 - 30 Kirjaisittelut

LKL:N HALLITUS

Puheenjohtaja:
Jouko Korhonen
Haukiputaantie 752
00910 Kontio
jouko.korhonen@kultaviiste.inet.fi
p. 040 344 2200 (klo 17 jälkeen)

Vasant Mäkinen
Nellimintie 1210, 99800 Ivalo
puh: 0400 970 751
e-mail: vasant@pp.inet.fi

Esko Orava
Mellantie 14, 97220 Sinettä

Varapuheenjohtaja:
Hannu Viranto
Eteläranta 42
96300 Rovaniemi
p. 0400 182 964

Maija Vehviläinen
Väinämöisentie 11, 96300 Rovaniemi
puh: 040 778 9456
e-mail: mrvehvilainen@gmail.com

Sihteeri: Kai J Rantanen
PL 57, 99871 Inari
p. 040 7746 773
mullin.mallin@gmail.com

Mika Telilä
Torisevantie 55, 37310 Tottijärvi
puh: 0400 631 196
mika.telila@kolumbus.fi

LKL:N PANKKITILIT

Jäsenmaksut vain tälle tilille: Nordea 217738-4977

Muut maksut: Nordea 120130-103183

JÄSENASIAIT

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry,
PL 86, 99871 Inari
puh. 0400 836 500
s-posti: info@kullankaivajat.fi
kotisivut: www.kullankaivajat.fi

Vastatulet

Mitä kullankaivaja tekee, kun parta syttyy tuleen? Lyöpi tietenkin vastatulet kulmakarvoihin.

Joulun alla käytiin mediassa jälleen kuumaa keskustelua tuotantoeläimistä ja ihmisistä, jotka ovat erehtyneet alkaa väärin yrittämään alalla, joka ei itsensä hallitukseen juntanneiden vihreiden mielestä ole yhtään ihquu.

Keskustelun taustalla oli ensimmäinen uuden lain mukainen kansalaisten tekemä lakialoite, jonka on allekirjoittanut 70 000 ihmistä ja joka eduskunnan on siis otettava käsiteltäväkseen.

Aloite koskee turkistarhauksen täyskieltoa. Aika näyttää, muodostuuko kansalaisaloitteesta interaktiivinen lainsäädäntöväline kansalaisille, turkistarhakeskustelu ainakin näytti sen, että kansalaisaloite nostaa ajetun asian julkiseen keskusteluun.

A-talkin keskustelussa vihreiden kansanedustaja **Anni Sinnemäki** totesi jossakin turkisalaa koskevien tiukennuksien taustalla olleen sen, että kun ei voida saada aikaan täyskieltoa, niin asetetaan niin tiukat vaatimukset, että taloudellisesta yhtälöstä tulee mahdoton ja edellytykset toimia loppuvat.

Eräänlaista poltetun maan taktiikkaa siis.

Miten kummassa tuo Sinnemäen esittämä doktriini oli niin tutun kuuloinen ...

Muuten ei ole mikään ihme ja kumma, että juuri tämä mediapelin osaava klikki sai ensimmäisenä lakialoitteensa eduskuntakäsittelyyn. Kyseisellä ryhmällä on liiton edunvalvontasiiven kadehtima organisaatio ja kyky verkottaa ihmiset pyyteettömään työhön ylhäältä ajettujen tavoitteiden eteen.

Varsinkin lakialoitteen vaatima kansalaisten nimien kerääminen adresseihin on kyseisen verkoston ominta toiminta-aluetta.

Kullankaivajienkin piirissä on puhuttu ni-

mien keräämisestä lakialoitteeseen kullankaivajien parran pahoin käyrättäneen kaivoslain saamiseksi eduskunnan uuteen käsittelyyn.

Nyt työministerinä ammattimaisen kullankaivun alasajon toteuttaneessa hallituksessa istunutta Sinnemäkeä tarkemmin kuunneltua ei enää ihmetytä, että kullankaivua pidettiin kaivoslakikäsittelyn yhteydessä romanttisena reliktinä, jolla ei arvioitu olevan mitään yritysvaihtokutsia.

Sinnemäki ei pitänyt tuhansia ihmisiä työllistävien yritysten ja 700 miljoonan euron vienniteollisuuden alasajoakaan kummoisenakaan hommana. Siellä pohjanmaallahan ovat niin yritteliäitä ihmiset. Totta kai ne keksivät jotakin tilalle, menevät vaikka jollekin toiselle töihin tai alkavat palvella matkailijoita tai jotain kivaa maalaiselämähommaa.

Olisiko jo aika alkaa suunnitella vertauskuvallisesti vastatulien sytyttämistä?

Tuon alussa muistellun vitsin mukaisestihan se, jos mikä olisi kullankaivajalle turkistarhauksen täyskieltokeskustelussa pääargumenttina käytettyä lajityypillistä käyttäytymistä.

MULLIS'

Vain notkeat elävät

Vuoden vaihtuessa on hyvä hengähtää, katsella menneeseen ja tulevaan.

Kaivoslain muutoksien kanssa on opeteltu elämään, monien mutkien ja lisäharmien kanssa tosin. Kaivoslain säätämisyvaiheessa totesimme kullankaivun kuulumisen kaivoslain säädännön piiriin olevan meidän kannaltamme hyvä asia. Oli nimittäin mahdollista, että irtomaista tapahtuva kullankaivu olisi eriytetty maanhaltijan säätämäksi kuten esim. kalastus. Kaivosalan ympäristökeskustelun lomassa on tullut esiin tilanteita, joissa olisi ehkä ollut parempi, jos painovoimainen, irtomaista tapahtuva kullanhuuhtonta olisikin jo lainsäädännöllisesti ollut nykyistä selkeämmin erillään. Toisaalta valtakunnan tasolla kaivostoiminnan suuntalinjoja ollaan vetämässä kohti puhtaita teknologioita (cleantech). Mielenkiintoista kyllä, meidän harjoittamamme kullanhuuhtonta on melko täsmälleen noiden määritysten mukaista jo nyt. Tämän asian tiimoilta löytyvät mm. pääministeri **Kataisen** ja elinkeinoministeri **Vapaavuoren** artikkelit osoitteesta: *www.kaivos2030.fi*. Mainituissa nettiosoitteissa on kaikille avoin keskustelufoorumi, johon voi meistä jokainen oman panoksensa antaa.

Tässä vaiheessa olemme joka tapauksessa samassa veneessä koko kaivosteollisuuden kanssa. Yhdenkään kaivoksen minkäänlainen ympäristöongelma ei ole meille kullankaivajille eduksi. Näin ollen me kaikki toivomme etenkin Kainuun korpiin vähälumista talvea ja hidadista kevättä.

Muistettakoon, että kaikissa murrostilanteissa parhaiten ei välttämättä pärjää vahvin, vaan se joka osaa uuteen tilanteeseen nopeimmin mukautua. Tätä opettelee parhaillaan mm. kansallisylipeytemme Nokia omalla toimialallaan. Samoin meistä kullankaivajista parhaiten pärjäävät ne, jotka omaksuvat nopeimmin uu-

det toimintatavat ja prosessit sekä uuden asenteen. Takavuosien vahvan toimintaamme tukevan kaivoslain ja meille myötäsukaisten lain tulkitsijoiden haikailu on viimeistään nyt lopetettava. Ihan konkreettisesti uuden toimintatavan voi aloittaa vaikkapa tutustumalla hyvän kullankaivutavan oppaaseen, joka lienee tätä kirjoitettaessa jo painokoneessa.

Ennen pitkää kaivoslakia tullaan varmasti muuttamaan, mutta sitä ei kannata jäädä odottelemaan. Löytämättömiä kultaesiintymiä on varmasti vielä Lapin maassa tarjolla. Ja eivätköhän ne byrokratian pahimmat kannot ole jo takanapäin.

Käsillä oleva kultaseminaari tarjoaa mitä parhaimman tilaisuuden heittää hetkeksi syrjään kaivuoikeudelliset seikat ja keskittyä kullan saannon parantamiseen. Hienokullan saannin parantaminen on varmasti helpoin keino lisätä kesän kultasaalista, riippumatta kaivumenetelmästä.

SEMINAARITERVEISIN,
JOKKE

Zetorin Kullanhuuhtajat opastivat rutinoituneesti messuvieraita kullantekokoneen saloihin. Vastuuvaskauttajina vuorollaan Väiski ja Jukka.

Liitto kädentaitomessuilla Helsingissä 9.–11.11.2012

Mieskalenteri syksyn messujenkin hittituote

Mieskalenterista tuli odotetusti messujen myyntimenestys. **Mullis** lähetti 20 kalenteria, mutta onneksi saatiin **Ärrälän Ilkalta** lisää, muuten olisivat loppuneet jo lauantaina.

Kalentereita myytiin 36 kpl ja lisäksi olemme messujen jälkeen myyneet vielä 5 kpl, yksi vähän puoliväksin jopa hammaslääkärillemme.

Kalenteri kirvoitti messuvierailta runsaasti kommentteja. Vanhemmat naiset kauhistelivat, ettei tällaista kotiin uskalla viedä. Silti moni osti. Kolmen naisen porukka tuntui suorastaan riehaantuvan, mutta vain yksi kalenteri lähti matkaan.

Eräs nuorempi nainen kommentoi, että kerrankin mieskalenteri, jossa miehet ovat ihan miehen näköisiä.

Pekka kirjoitteli omistuskirjoituksia Mr. Tammikuun kohdalle. Enpä olisi uskonut tätä

Risto Telilä osaston kultatiskillä, vitriinissä tarjolla raakaa kultaa ja kalentereissa kypsiä uroita. "Pannaanko pakettiin?"

näkeväni! Samoin Ilkka kirjoitteli lauantaina kalenterin kuvaajana.

Paikka ratkaisee

Meillä kuten muillakin kädentaitomessulaisilla kävi tänä vuonna vähän huono tuuri paikan suhteen; olimme hieman kaukana ytimestä eli hallin uudessa osassa, jonne suuret joukot eivät välttämättä eksyneet. Etenkin ne näytteilleasettajat, jotka olivat liikkeellä pelkästään kaupallisella pohjalla, harmittelivat huonoa sijaintia.

Perjantaina halli oli pullollaan koululaisryhmiä, joita ei meidän osastollamme parveillut samaan tapaan kuin edellisvuonna, silloin kun olimme aivan pääoven tuntumassa.

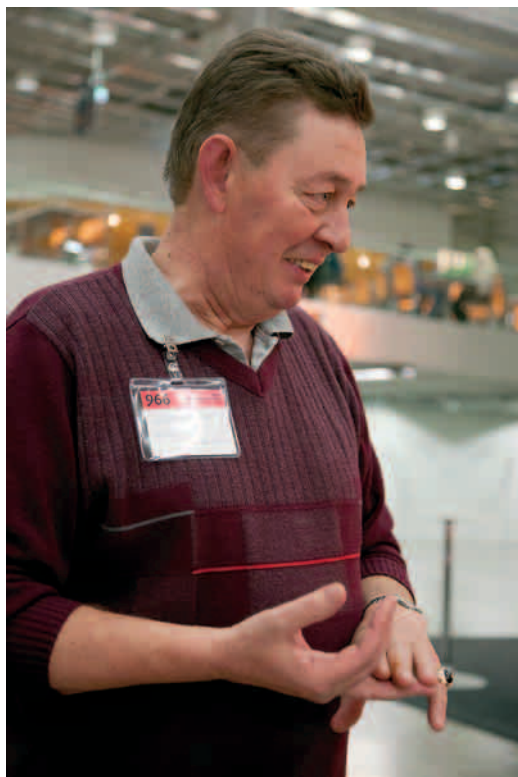
Tuli mieleen, että olisi pitänyt olla esim.

pääkäytävällä sisäänheittäjä jakamassa infoa vaskaushmahdollisuudesta.

Tänä vuonna meillä oli onneksi vähän isompi miehitys, joten me Pekan kanssa päästiin vähemmällä kuin viime vuonna. **Telilän Risto** tuli **Mirjansa** kanssa Helsinkiin ja oli osastolla perjantaina ja lauantaina. Myös Ärrälän Ilkka oli lauantaina paikalla. Niinpä sain pitää lauantaina ihan vapaapäivän. Minulle tämä kyllä tuli vähän kalliiksi, kun oli aikaa pyöriä messuilla ja matkaan tarttui vähän kaikenlaista härpäkettä (tosin kaikki ihan varmasti tarpeellista ellei suorastaan välttämätöntä).

Yleisövaskauksessa riitti huuhtoja

Kuten aiemminkin, Zetorin Kullanhuuhtojat olivat paikalla **Penan** ja **Raijan** johdolla.

Osastopäällikkö Pekka Itkonen selostaa kullan tuotantoa veden ja painovoiman avulla ilman kemikaaleja.

Huolimatta vähän syrjäisestä sijainnista vaskaajia riitti etenkin lauantaina. Kahdeksan tunnin aikana huuhtoja oli 61 kpl. Pekka las-
ki noin 8 minuuttia vaskaajaa kohti, joten hom-
maa riitti.

Kaiken kaikkiaan vaskaajia oli tänä vuon-
na vähemmän kuin viime vuonna, mutta se
menee kyllä sijainnin piikkiin.

Ovatko asenteet muuttumassa

Hämmästyttävää oli, että täällä kehäkolmosen
sisäpuolella ihmeteltiin, miksi kullankaivu siellä
Lemmenjoella lopetetaan, kun muualla saa teh-
dä mitä vaan. Aikaisemmin olemme kuulleet
enemmänkin siitä, mitä pahaa me konekaiva-
jat siellä tehdään. Nyt ei tullut yhtään negatii-
vista palautetta, enemmänkin sympatiaa.

PIIPA

Messuilla mukana:

Pekka Itkonen

Pirjo Lainesalo

Risto Telilä

Ilkka Ärrälä

Zetorin Kullanhuuhtajat: Raija, Pena, Väiski,
Kari, Tuure, Christel, Jukka ja Anita

PS

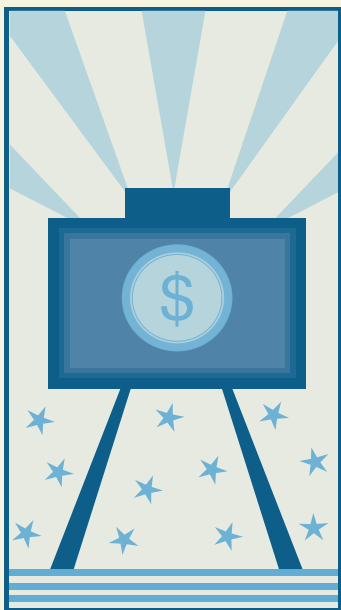
Vaskata ei muuten kuulu suomenkielen sanas-
toon, jos Microsoft Wordia uskotaan, ehdot-
taa: vastata, vatkata, valkata, viskata

*Kukkolan Väiski neuvoa,
ohjaa ja opastamassa
monennettako aloittelevaa
vaskaajaa uransa aikana.*

*Kullan ensimmäinen
kimallus on aina yhtä
ainutkertainen elämys.*

LKL:n Valokuvaus kilpailu 2013

Lapin Kullankaivajain Liitto julkistaa avatuksi perinteisen ylimuistoisen Kultakuvakisan. Sen avulla pyritään saamaan liiton arkistoon laadukkaita ja todistusvoimaisia kuvia kulta-mailta. Samalla halutaan nostattaa innostusta ainutlaatuisen kultaperintemme taltioimiseen.

Kultakuvakisan kilpailuaika päättyy 28.2.2013 +- pari päivää.
Voittajat julkaistaan liiton vuosikokouksen yhteydessä 30.3.2013.
Sarjojen parhaille on luvassa Lapin kultaa. Muitakin palkitaan.

Kilpailusarjoja on perinteiset kolme:

- 1) Kullan murut: kuvat kullasta ja muista kullankaivun yhteydessä talteen otetuista arvomineraaleista
- 2) Työn kuva: kullankaivun eri työvaiheet
- 3) Kullankaivaja kotonaan: kultaleirin jokapäiväisestä arjesta ja tulevaisuuden legendatarinoista kertovat kuvat

Kuvat voi toimittaa paperivedoksina liiton osoitteeseen: LKL Ry, PL 86, 99871 Inari tai lähettää riittävän korkearesoluutioisina digikuvina liiton toiminnanjohtajan sähköpostiin: mullin.mallin@gmail.com.

Kilpailukuvia ei palauteta, vaan ne säilytään liiton arkistossa, jossa ne ovat käytettävissä yhdistyksen julkaisuissa kuvaajan nimi mainitsemalla.

Kymmenen vuotta täyttä anarkiaa

Talvella 1991, **Jaakko Kangasniemen** ollessa Lapin Kullankaivajain liiton puheenjohtajana, järjestettiin ”Ruitun ruhtinaan” eli **Ralf Kudinoffin** aloitteesta ensimmäinen kullankaivajien epämuodollinen ”hyvän tuulen risteily” Tukholmaan.

Risteilyllä ei ollut sen kummempaa teemaa. Nautittiin hyvästä ja valikoituneesta seurasta ja oli tiin tyytyväisen oloisia siitä, että pitkä vääntö kullankaivun oikeutuksesta maanhaltija Metsähallituksen kanssa tuntui päättyneen lain ja oikeudenmukaisuuden voittoon.

Sitä keinumista paranneltiin sitten toistakymmentä vuotta, aina tammikuuhun 2002 saakka. Silloin liitto järjesti yhteistyössä Kultaperinny:n kanssa talvisen virkistys- ja koulutustapahtuman Tallinnan risteilyllä.

Risteilyn pääorganisaattorina toimi Kultaperinnyn puolelta **Olavi ”Nopsajalka” Lind** ja liiton puheenjohtajana **Kari Merenluoto**. Puheenjohtaja Merenluoto näki, että konsepti on hyvä ja päätti, että tämä tehdään vielä paremmin. Kaksi puhelua, ja homma annettiin **Antti Peroniuksen** ja **Heli Rapakon** järjesteltäväksi. Täysin anarkistisesti, vailla mitään koordinoitua, ohjausta tai valvontaa.

Vailla mitään reaalisia onnistumisen mahdollisuuksia, kuten seminaarin puheenjohtaja Peroni on usein korostanut.

Seminaariristeily on säilynyt suosituimpana liiton tilaisuuksista. Ohjelma on ollut kautta linjan korkeatasoista ja tuottanut hyviä, unohtumattomia esityksiä geologian ja kullankaivun saralta. Myös eri hallinnonalojen virkamiehet ovat vuosien saatossa antautuneet alttiiksi suorasuuntaustulelle pyrittäessä kehittämään kulta-asioiden hallinnointiin perinteisesti kuulumatonta avointa keskustelukulttuuria.

Kullankaivajille traumaattisen, 12 vuotta kestäneen kaivoslain muutosprosessin aikana viattomuuden aika kullankaivusektorin hallinnoinnissa on muutenkin loppunut poliittiseen vehkeilyyn, ja edunvalvonta noussut merkittävään rooliin seminaariohjelmissa.

20.–22.1.2012 seilattiin Kultaseminaarin 10-vuotisjuhlariisteily, ja samalla meni rikki tuhannen yksittäisen seminaarivieraan raja. Seminaarin pääteema käsitteli kullan arvoa ja sen muutoksia.

Kotimaisen kaivosteollisuuden nousu ja tuho

Seminaariin oli saatu panelisteiksi neljä viidestä ylimpänä kaivosviranomaisena toimineesta virkamiehestä. Kaivosylitarkastajan virka ja titteli periytyvät aina 1600-luvulta saakka. Monesta vanhemman polven kaivajasta tuntuu, että liki noista ajoista saakka virkaa hoiti **Urpo J. Salo**.

Salo opiskeli kaivospuolella 1950-luvulla, ensimmäisinä työpaikkoinaan Outokumpu, Vihanti ja Lohja. Silloisen kaivostoimiston päällikkö **Hermaan Stigzelius** oli saapunut yllätysvierailulle, ja sai – Salo ei muista monennenko viskin jälkeen – houkuteltua Urpon apuvoimaksi Helsinkiin.

Salo istui työ- ja elinkeinoministeriön kaivosylitarkastajana 35 vuotta. Eli ja näki suomalaisen kaivosteollisuuden mahtivuodet, ja joutui valitettavasti näkemään myös sen alkavan hiipumisen 1990-luvun alussa. Vanhojen suomalaisten kaivosyhtiöiden alettua odottamaan auringonlaskua, tuli tilalle outoja ulkomaisia yhtiöitä, joiden nimiäkään ei meinannut osata lausua.

Salon jälkeen virkaan tuli **Heikki Vartiainen**, Misin alueen geologi. Rahajärven kaivoksella Vartiainen tuli määräys; lähde Soklin suuntaan. Heti.

Peronius: "Tämä kolmella risteilyllä nähty arvokas, vihreä solmio jossa on kalliin ranskalaisen firman merkkejä. Että onko se aito. Käsittääkseni on, tuskimpa ne Ivalon TB:llä mitään feikkejä myy..."

Jouko Korhosta (vas.), Jukka Kelaa, Jorma Korpelaa, kaivosyli-insinööri Terho Liikamaata ja ylitarkastaja Pasi Molkoselkää naurattaa.

Lapissa Vartiainen meni 13 vuotta. Vuonna 1986 tuli puhelu; Kevitsasta löytynyt esiintymä. Vartiainen lähti.

Vuonna 1995 Vartiainen siirtyi kaivosylitarkastajaksi ministeriöön – ja tämän Vartiainen sanoo painokkaasti – TÖIHIN. Samaan aikaan oli portit avattu ulkomaisille toimijoille. Esimerkiksi alkukesästä 1996 yksi ainoa yhtiö teki anomuksen Kuhmosta, puolesta Sotkamaa ja vielä erään toisen kunnan puolikkaasta.

Taisipa siinä mennä vähän omaakin aikaa, tuumasi vuonna 2003 ansaitulle eläkkeelle siirtynyt Vartiainen.

Maailma tuli kylään

Myös outokumpulais-taustainen **Krister Söderholm** oli toiminut monissa kohteissa kaivosteollisuuden parissa ennen istumistaan kaivosylitarkastajan tuolille ministeriössä. Hänen ristikseen tuli dramaattinen uranikohu Länsi-Uudellamaalla. Vaikka onkin työhistoriansa kautta lähtökohtaisesti suurempien mittakaavojen mies, ymmärsi Söderholm virassa ollessaan myös perinteisen huuhton-

takullan kaivun arvon ja potentian.

Vuonna 2006 Kristerin palattua teollisuuden palvelukseen, astui leijonan luolaan **Pekka Suomela**. Suomela oli ensimmäinen kaivosylitarkastaja, jonka koulutus ja tausta eivät tukeutuneet kovaan kiveen eli geologiaan tai kaivosteollisuuteen, vaan hän oli – jos näin voidaan sanoa – rehellinen juristi. Ennen työ- ja elinkeinoministeriön kaivososastolle siirtymistään Suomela oli kuitenkin toiminut kaivannaissektorilla GTK:n juristina.

Kun Suomela asteli sisälle taloon 2007, oli jo jonkinlaista myrskyä ja kauhua ilmassa, ja sitä ajokeliä jatkuikin sitten virkajakson loppuun saakka. Joskus agraariyhteiskunnan aikoihin hiljaisen ja harmonisen viraston käytäville synnyttivät vilinää ja melskettä raaka-aineiden hurja hinnannousu maailmalla ja suomalaisittain mittava Talvivaara-projekti.

Samaten ympäristöhallinnossa oli syntynyt kaikenlaista kuhinaa, joka osaltaan liittyi raskaaseen kaivoslakiuudistukseen. Se taas poiki mukavaa kirjeenvaihtoa mm. kullankaivajien ja kaivosteollisuuden kanssa, jonka kanssakäyminen ei aina välttä-

mättä ollut viestinnällisesti parhaalla mahdollisella tasolla.

Kaivoslakiuudistuksesta oli äärimmäisen kiinnostunut myös vastuuministeri **Mauri Pekkarinen**, ja uutena pelaajana kentälle oli tullut EU ja komissio Naturoineen ja omine lainsäädäntöineen ja direktiiveineen. Suomela totesi, että hiukset eivät virassa harmaantuneet, mutta kaiken kaikkiaan hänen virkakautensa oli raskas.

Uuden kaivoslain myötä ylimmän kaivosviranomaisen tehtävät siirrettiin Rovaniemelle, jonne Suomela ei aikonut siirtyä. Avoimen haun jälkeen uuteen kaivosyli-insinööriin virkaan nimettiin kolari-laissyntyinen **Terho Liikamaa**.

Pitkän lenkin teollisuuden palveluksesta Lapin liiton ja lääninhallituksen kautta Tukesin palkkalistoille kulkenut Liikamaa toteaa vauhtia ja vauhdikkaita tilanteita edelleen kaivosviranomaisen toimistossa riittäneen.

Hän näkee kuitenkin uudessa tehtävässä tavaltaan palatun uuteen asemointiin, jossa kaivostointia pyritään taas vaihteeksi edistämään. Kaivoslain mukainen yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen puolestaan kuuluvat edelleen työ- ja elinkeinoministeriölle, jolla on edelleen kaksi porkkanaa, joita ulkomaiset toimijat kehuvat parhaiksi mitä maailmalta löytyy: Suomen kallioperä ja GTK:n tuottama ensiluokkainen pohjamateriaali.

Muuttunut laki

Ensimmäisestä seminaariristeilystä saakka ohjelmassa olleessa kaivosviranomaisen puheenvuorossa kaivosyli-insinööri Terho Liikamaa esitteli uuden kaivosviranomaisen Tukesin, uuden lain sekä sen keskeisimmät muutokset kullankaivun näkökulmasta.

Monet käytännöt, joita uuden kaivoslain myötä tullaan jatkossa soveltamaan myös malminetsintään ja muuhun kaivostointiaan, ovat olleet kullanhuuhtonnan osalta voimassa jo aiemmin. Tältä osin Liika-

maa näkee kullanhuuhtonnan edelläkävijänä.

Kullanhuuhtonnan hallinnoinnissa on maanhaltija Metsähallitusta kuunneltu monipuolisesti aina. Uuden kaivoslain 1. § mukaisesti kullanhuuhtonnaluvituksessa tullaan jatkossa kuulemaan myös saamelaiskäräjiä ja kolttalaissa tarkoitettua kolttien kyläkokousta. Lisäksi lausunto pyydetään myös paikalliselta kunnalta, ely-keskukselta, tarpeen mukaan alueen paliskunnalta ja lisäksi asiaan saavat lausua tahot, jotka katsovat sen koskevan etuun.

Hakijalla on velvollisuus huomioida luontoarvot, oikeusvaikutteiset kaavat ja muut haettua lupa-aluetta koskevat rajoitteet. Muutenkin on aiempaa tarkemmin kuvattava toiminnan laatu ja siinä tapahtuvat muutokset. Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma on tehtävä, mikäli sitä ei ole aiemmin tehty ympäristöviranomaiselle.

Uuden lain mukaisesti kultaa haetaan kullanhuuhtonlupavalla. Samalla poistui lupa-alueen kaarensisäädös, ja alueen maksimikoko pieneni 5 hehtaariin. Kullanhuuhtonlupaa voidaan jatkaa syklillä 4 + 3 + 3 vuotta, niin kauan kuin luvan voimassaolon edellytykset täyttyvät.

Seminaariristeilyn jälkeen voimaan tullessa kaivosasetuksessa määrätään, että asia on jatkohakemuksella laitettava vireille ehdottomasti vähintään 2 kuukautta ennen voimassaolevan luvan raukeamista.

Kullanhuuhtonta-alueelle saa rakentaa vain, mikäli se on kullanhuuhtonnan kannalta välttämä-

Irkosen Pekka myi liiton tuotepöydän tyhjäksi yökerhon väskauskisojen yhteydessä.

Kai J. Rantanen

töntä. Välttämättömyysharpinnassa vaikuttaa haki-
jan aiempi toiminta ja sen laajuus.

Vakuus määrätään aina, mutta uuden kaivos-
lain myötä se asetetaan kaivosviranomaiselle, eikä
maanhaltijana toimivalle Metsähallitukselle kuten
ennen.

Vuotuinen kullanhuuhdontakorvaus on 50
hehtaaria ja se maksetaan 15.3. mennessä maan-
haltijalle, tai viimeistään 30 päivää siitä kun uusi
lupapäätös on tullut lainvoimaiseksi. Maksuhytey-
det julkaistaan kevään ensimmäisessä Prospäkkäris-
sä.

Kullanhuuhdontalupa voidaan peruuttaa, jos
hakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheelli-
siä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat olennaisesti
vaikuttaneet luvan myöntämiseen, tai mikäli luvan-
myöntäjä ei enää täytä luvan myöntämisen edelly-
tyksiä, tai mikäli luvan haltija on olennaisesti lai-
minlyönyt tai rikkonut kaivoslaissa säädettyä vel-
vollisuutta, rajoitusta tai lupamääräystä.

Kolmen vuoden sisällä lain voimaan astumi-
sesta tullaan kaikille, uuden lain myötä lakkautet-
taville kaivospiireille määräämään vakuus. Vakuu-
den suuruus on vielä selvityksen alla – ja muuten-
kin kaivospiirien alajon osalta tulee käytännön
ratkaisuja vielä selvitettäväksi.

Tärkeä viestintäkanava kansalaisille ja sidosryh-
mille on sivusto www.tukes.fi. Sitä päivitetään sään-
nöllisesti.

Liikamaa kehotti antamaan palautetta, jotta
sivuston mahdolliset puutteet päästään korjaamaan.

Muuttunut maailma

Sen miltä nämä muutokset kullankaivajan suussa
maistuvat tietää varmasti liiton kunniajäsen **Risto
Mäkipuro**. Aikaperspektiivi, jolla Risto muutok-
sia Lemmenjoen kultamailla tarkastelee, ei ole ai-
van lyhyt. Isänsä, toimittaja **Viljo Mäkipuron** kans-
sa keskelle Lemmenjoen kiihkeintä kultaryntäystä
11-vuotiaana poikana tullut Risto Mäkipuro on kai-
vanut Lemmenjoella 60 kesää.

Muutokset maistuvat varmaankin juuri siltä
Raumalan Nipan Ristolle muistelemalta elokuiselta
suolaläskin kappaleelta, joka oli muuttunut posti-
auton väriiseksi ja maistui siltä kuin olisi sähköisku-
ja syönyt.

Oikeastaan vain liikennevälineet ja elintarvik-
keet ovat kehittyneet, kaikki muu on muuttunut.
Eikä välttämättä parempaan suuntaan. Kaksi oleel-
listä, toisiinsa liittyvää muutosta on siinä, että kul-
taryntäyksen aikaan vapaus oli erilaista, ja viran-
omaiset olivat täysin erilaisia.

Jos olivat virkamiehet tuolloin eri maata, niin
toista olivat tosin kultamiehetkin. Kaivajat olivat
talvet ihan oikeissa töissä savotoilla, ja kesällä kul-
taa oli pakko saada. Kullankaivuun suhtauduttiin
vakavasti; kultaa saatiin, tai sitten pullahdettiin. Jos
kultaa ei saanut, niin toista kertaa ei ollut mahdol-
lista tulla yrittämään, tai sitten ei haluttu tulla.

Vaikka tuohon aikaan oli voimassa nykyisen-
kaltainen (ennen 1.7.2011) kaivoslaki valtauksineen
ja kaivospiireineen, ei vilkkaiden vuosien mentyä

välitetty enää tehdä valtauksia. Ei
kultamaille kukaan tullut norkoile-
maan, ja töitä sai tehdä vaikka koko
kesän ilman mitään valtausmuodol-
lisuuksia tai -maksuja. Kultaa sai va-
paasti kaivaa ja etsiä ilman valtaus-
ta. Pruuvimonttuja sai tehdä eri puo-
lille. Tämä valitettavasti muuttui jos-
kus 70-luvulla. Valitettavasti siksi,
että eihän valtausta ole järkeä tehdä,
jos ei ole mahdollisuutta ensin teh-
dä yhtään pruuvimonttua.

Nyt tämän muutoskehityksen

*"Kaksi kullankaivajaa", Duo Esa
Eloranta ja Heli Rapakko viihdytti
seminaarissa ja illalla pianobaarissa.*

Kai J. Rantanen

huipentumana 60 vuotta kultaa kaivaneen Mäkipuron valtauksen jatkoaikahakemus hylättiin. Ilmeisesti hakemukseen lausuneen viranomaisen mielestä hänellä ei ole kokemusta kullankaivusta.

Ristoa viisattiin tekemään uusi valtaus, ja tämän jälkeen maanhaltija ilmoitti ennen lupapäätöksen ratkaisemista, että majoite ja varasto on purettava ja kaikki tavarat on poistettava alueelta. Vuodesta 1951 kaivaneen Mäkipuron ei katsottu täyttävän vakavasti otettavan kullankaivajan kriteereitä.

Mäkipuro totesi Lapissa olevan petoja – joista susikin on uhanalainen. Yksi kuitenkin on pelastettu; uusi kaivoslaki. Sillä sehän on täysi susi.

Voiko kullankaivulla elää

Samaan syltityhteäseen johtivat 40 vuotta Lemmenjoella kaivaneen ammattikullankaivajan **Mika Telilän** seuraamat jäljet.

Tunnettuna kullankaivajana Telilä saa usein kuulla väitteen, jonka mukaan kullanhuuhdonta on elämäntapaintiaanien puuhastelua, johon saa tuhlettua kesälomansa ja rahansa. Liitto saatetaan joskus ottaa tosissaan, mutta yksittäistä kullankaivajaa ei.

Esityksessään Mika pohdiskeli, voiko kullankaivulla elää, ja voisiko edellä esitetty väittämä olla toisin. Esimerkkinä hän käytti vuotta 2004, jolloin kaksi kullankaivuyhtiötä, Kaivosyhtymä Telilä ja Kultapaja Pihlajakuru yhdistivät resurssinsa kaivaakseen kullat talteen tekemättömäksi ja kullattomaksi tuomitusta Pihlajakurun suusta Jäkälä-Äytsin pohjalta.

Suuri miessiläinen ajattelija **Hikkalan Pentti** on todennut, että Miessijoella pärjää kullankaivussa tyhmempikin. Se pitääkin kyllä paikkansa, koska varsinkin Ylä-Miessillä koko paketti on metrisä, paikoin puolessa. Sivuilla on tilaa ja kaikki on helppoa.

Äytsi on paha ja hankala, jyrkät reunat molemmien puolin. Siellä saattaa ensimmäiset 10 metriä olla täysin annotonta, ja vesi tulee heti metrin syvyydellä pinnasta. Tilaa irtomaiden lempaamiseen sivuille taas ei pääsääntöisesti ole. Kulta alkaa vasta syvältä, suurten irtokivien tasalta, jotka puolestaan saattavat olla 5 - 6 kuution kokoisia. Ja niiden alla vasta on rikkain maa, oikea jackpotti.

Timo Rissanen

Seminaarin puheenjohtaja osoittaa geologista mielenkiintoa kaunista kultaista mineraalinäytettä kohtaan.

Äytsissä alkoi aika savotta. Ensin 4 ympäröivä reä päivä viemäriä tekoa kahdella koneella ja sen jälkeen hurjimmat maansiirtotyöt mitä alueella on tehty. Pohjaan oli päästävä, joten kaksi viikkoa heitettiin maata sivuun ja eteenpäin kahdella – joskus koltellakin – koneella.

Viikosta toiseen paloi kauheat määrät polttoainetta, koska koneita oli pakko käyttää täysillä tehoilla. Yleinen arvio oli, ettei tuloksena voi olla kuin pankrotti, koska kauhallistakaan ei löyty ränniin ennen Pekanpäivän aamuna tehtyä muutaman kauhallisen koerännitystä. Tuloksena oli heti ensimmäisistä kauhallisista 4 gramman hippu ja parigrammainen.

Syyskuun 20. päivänä päättyneiden rännitystöiden ministeriöön ilmoitetut tilastotiedot näyttivätkin sitten mukavilta: tulos 10,078 kg, suurin hippu 24,45. Äytsin kulta on rumaa, mutta kärkeä.

Annottoman maan osuus oli suuri, miltei saman verran lempattiin sivuun, kuin voitiin laittaa

tuotantoon. Rännitetyn maan keskipitoisuudeksi tuli 1,26 g / kuutiometri. Paras pesu oli 1360 g, ja tuotto silloin 85 grammaa tunnille.

Kilosta kultaa sai tuolloin 15 000 euroa, nyt siitä saisi 40 000 euroa...

Kaksi yhtiötä investoi kesän kultarahoilla kaksi kaivinkonetta, kolme mönkijää ja kolme moottorikelkkaa.

Kysymys kuului, voiko kullankaivulla hankkia elantonsa. Kaivoslakityöryhmän vetäjä **Anja Liuko** vastasi kaivajien puolesta esittäessään ammattimaisen kullankaivun edellytysten kieltämistä Lemmenjoella: "Toimintaa harjoittavat pääsääntöisesti yksityishenkilöt, joista suurimmalle osalle kyse on harrastuksesta ja elämäntavasta. Kullanhuuhdontaa koskevilla ehdotuksilla ei arvioida olevan yritysvaikutuksia."

Kokemustensa perusteella Mikalle on muodostunut vakaa käsitys siitä, että Lemmenjoen kulta-alueen kullasta on hyödynnetty vasta pari prosenttia. Potentiaalia olisi löytää sitä vielä paljon enem-

män. Kaivajilla olisi nyt toimiva paketti kasassa: vuosikymmenten aikana itseopittu tehokas kullan talteenotto, kehitetyt laitteet ja menetelmät sekä käytettävissä oleva ympäristötehokkuus kiertovesialtaiseen ja pumppaus/imeytysjärjestelmiseen.

Johdatuksena lopulliseen vastaukseen Mika esitti kokoelman eduskunnan täysistunnon kaivoslakikäsittelyä haluttuun päätökseen paimentamia lausumia. Jo ennen näitä käsittelyitä oikeuskansleri oli ratkaisussaan 26.1.2011 lausunut, että "on kuitenkin huomattavaa, että ministerin tulee virantoinituksessa esiintyessään ja antaessaan tuossa asemassa lausumia pysyttävä totuudessa". Lisäksi oikeuskansleri rinnasti eduskunnan täysistunnon laista vastaavalle ministerille tilanteeksi, "joka vaatii virheettömiä tietoja ja objektiivista asennetta".

Esitetyt väitteet on kaikki katsottavissa eduskunnan taltioinneista. Niistä tulee esille se tahtotila, jolla kaivoslakimuutoksen yhteydessä ammattimainen kullankaivu ajettiin alas.

Lopputulena tästä Mikan oli todettava, että

Kai J. Rantanen

Mika Telilä taustoittaa Kauden isommuks -kiertopalkinnon historiaa. "Kaapo ja Kerttu" -hipun löytäjät Pekka Turkka (vas.) ja Kari Haanpää (toinen oik.) kuuntelevat tarkkaavaisina. Seppo J. Partanen (kesk.) on alustanut tilaisuuden.

kullankaivulla ei siis voi hankkia elantoaan.

Kauden suurin hippu

Kultahistorioitsija **Seppo J. Partanen** on puolivierailisen hippulistan ylläpitäjä. Lista löytyy osoitteesta www.kultahippu.fi.

Vuonna 2004 Seppo J. listasi tiedossaan varmasti olleet Lapin 50 suurinta hippua. Hän oli tietoinen listan vajavaisuudesta ja päätti ottaa listaan ne hiput, jotka haluavat siihen tulla.

Samalla hän päätti olla ottamatta historiasta sellaista tietoa, jossa on jotakin epävarmuutta.

Partanen totesi viime vuosien olleen kirjurille aika suuria pettymyksiä. Parin viime vuoden aikana on hippulistoissa näkynyt taantumisen merkki, sellainen niin kuin hiipuva hiillos. Vuosina 2010 ja 2011 listaa ei tarvinnut päivittää kuin 3 kertaa. Vuonna 2009 uusia löytöjä oli viisi, 2008 neljä ja 2007 kuusi.

Partanen kehotti ottamaan yhteyttä itseensä tai **Raimo Niemelään**, mikäli listalle halutaan jotakin täydennystä, tai jos löytyy ideoita hippulistan kehittämiseksi. Seppo Jiille voi laittaa postia osoitteeseen seppo.partanen@pp6.inet.fi tai kilauttaa numeroon 050 512 1951. Raimon tavoittaa sähköpostista raimo.niemela@hipputeos.fi.

Partanen esitteli kaivukauden suurimmat hiput. Kolmanneksi suurimman, 20,2-grammisen, löysivät joutsenolaiset **Pirjo** ja **Reijo Kantanen**. Hippu löytyi liiton jäsenvaltaukselta 'Sopu Kullasta' Palsinojalta.

Kesän toiseksi suurimman hipun kaivoi Sotajoen Ruotsalaispankille siirtynyt **Kalervo Ruohoniemi**. Hippu painoi 25,6 grammaa, ja vaikka Ruohoniemi totesikin, ettei hoppee oo mikkää häppee, lupasi hän petrata tästä.

Kauden isommuksi-kiertopalkinto on kiertänyt vuodesta 2006. Ensimmäisenä kaiverrettiin löytöpaikaksi Miessijokeen laskeva Kaarreoja, sitten Ylä-Miessi. Välillä lautanen lensi mutkan Vehviläisillä Sotajoella suurimmalla grammamäärällään 192 g.

Tauno Leino palautti kiertopalkinnon Mies-sijoen maisemiin Korhosenojalle, josta se seuraavana vuonna siirtyi pätjän matkaa alavirtaan Ala-Miessin Hepo-ojalle.

Ja jälleen kaivukaudella 2011 suurin hippu löytyi Lemmenjoen Miessijoelta, vaihteeksi Ylä-Mies-

siltä **Pekka Turkan** kaivospiiriltä. Löytäjänä olivat **Kari Haanpää** ja Pekka Turka.

3.8.2011 löytynyt "Kaapo ja Kerttu" oli ensimmäisessä punnituksessa heilauttanut vaa'an yli 90 grammaan. Pintahöyryjen haihduttua hipusta ja kenties löytäjästäkin oli paino tarkentunut 85,6 grammaan ja sijaluvulle 23.

Turkalla on kiinnitys kiertopalkintoon jo aiemmin vuodelta 2007 yhdessä **Marjut Telilän** kanssa.

Lukuisia vuosia Lemmenjoen kultamailla kulkenut Kari Haanpää totesi kiitospuheessaan, että kullankaivaminen on jokamiehen oikeus, mutta sellaisia ystäviä mitä Lemmenjoelta ja kullankaivajapiireistä löytyy – niitä hän ei vaihtaisi mihinkään.

Mihin hittoon liittoa tarvitaan?

Kullankaivaja kaivaa maata ja saa kultaa. Aurinko paistaa. Mihin hittoon siinä liittoa tarvitaan?

Liiton puheenjohtaja **Jouko Korhonen** nau-rahti käyttävänsä joka vuosi lähes saman esityksen; seminaarin puheenjohtaja Peronius keksii hienoja teemoja seminaareille, ja Jokke piirtää suosikki-indikaattoreillaan suuntaviivoja siitä mihin liittona ollaan menossa.

Liiton yhdistysaktiivien onneksi on perusmaalapaine nimeltä Metsähallitus, joka takaa sen, että jokainen joka kullankaivuun ryhtyy, tulee jossakin vaiheessa uraansa kohtaamaan ajatuksen, että voisiko näitä hankalia asioita hoitaa joku muu kuin minä.

Varsinaiseksi ukkosrintamaksi osoittautui myös uusi kaivoslaki, joka Joken arvion mukaan voi tulla takaisin vastatuuleen uuteen käsittelyyn nopeammin kuin kukaan voi aavistaakaan. Lisäksi on lyhytaikaisempia ja pitkäkestoisempia kuoruluonteisia pilvirintamia, jotka varjostavat milloin yksittäisen kullankaivajan, milloin koko ammattikunnan poutaivaista.

Puheenjohtajan arvion mukaan kullankaivualueiden haltijoita on jäsenistöstä 500–1000 henkilöä, kun valtauksia on voimassa 250 ja siihen kaivospiirit päälle. Jäsenvaltauksilla kävijöitä Jokke arvioi olevan n. 500 henkeä vuosittain, mikä arvio saattaa olla alakanttiin, kun pelkästään Palsilla saattaa parhaina päivinä olla satakunta kaivajaa.

Toiminnan kolmas pääsektori on huuhdonta-

kilpailut, joissa kulkee n. 200–250 kilpailijaa vuosittain.

Tiedotus hoituu jäsenlehti Prospäkkärin kautta, levikki n. 3500 kpl. Nettisivuilla käy 2000–3000 vierailijaa joka kuukausi, ja kotisivujen keskustelupalstaa käyttää n. 200 aktiivijäsentä. Sosiaalisessa mediassa on kertynyt kolmisensataa tykkääjää, ja suunnilleen sama määrä osallistuu seminaariristeilyille.

Hallituksen painopiste ja jäsenistö koostuu kaviouruksien haltijoista, jäsenetuvaltausten käyttäjien edustus puuttuu kokonaan. Olisiko tarpeen saada hallitukseen tai sen ulkopuolelle joku pitämään huolta näistä asioista, pohdiskeli Korhonen.

Toinen suuren pohdinnan paikka on liitto ja kullanhuuhdontakilpailut. Niillä on pitkä, yhteinen historia jonka osa tuntee hyvin, ja osa kiusallisen hyvin.

Nimenomaan liitto järjesti ensimmäiset kullanhuuhdontakilpailut Suomessa 1974. Nykyään kullanhuuhdonta on maailmanlaajuisesti vakavasti otettu kilpailulaji, jonka maailmanlaajuinen järjestelyorganisaatio on 20 jäsenmaan World Goldpanning Assosiation. Liittokin oli siinä alun perin mukana, mutta joskus menneisyydessä edustus vaihtui Kultamuseo Ry:lle.

Kisoja ja niiden järjestelijöitä on useita, merkittävänä Kultaperinne ry, jossa jäseniä on kymmenisen. Liittokin on järjestänyt omia kisojaan vuodesta 1983, välillä ulkoistettuna. Jäsenmäärältään se on jättiläinen muihin toimijoihin verrattuna.

Liittoa onkin esitetty kullanhuuhdontakisojen kansalliseksi järjestäjätahoksi. Toisena vaihtoehtona on esitetty Ruotsin mallia. Siellä kaikki paikalliset yhdistykset perustivat kattojärjestön, federaation.

Joka tapauksessa kultakisojen ympärillä on toimintaympäristö muuttumassa. Puheenjohtaja Kor-

honen totesi, että kullanhuuhdontakilpailujen tulevaisuutta koskeviin kysymyksiin löytyy lähivuosina vastaus. On liiton päätettävissä, onko se kuulemassa vai muovaamassa sitä vastausta.

Kultaa kaikkialla

GTK:n malminetsintäpäällikkö **Hannu Makkonen** esitteli kullanetsintää Suomessa.

Suomessa on kultaesiintymiä kalliolla lähes joka puolella maata; mm. Keski-Lappi, Tampereen jatke ja Itä-Suomi. Uutena mielenkiinnon kohteena Perä-Pohjolan liuskealue. Tilastollisesti on todennäköistä että Suomesta löytyy lisää keskisuuria esiintymiä.

Kulta tuli mukaan malminetsintään voimallisemmin 1980-luvun alusta, kun analytiikka halpe-

Kai J. Rantanen

Vuoden kullankaivajateko -kunniamaininnan saaneet Ilkka Ärrälä (vas.) ja Seppo Kummala (oik.) kiittelevät kullankaivajia siitä, että nämä ottivat "Onnen hippuja" -teoksen tekijät vieraikseen koteihinsa.

ni. Se aiheutti ison piikin kultaesiintymien löytämisessä, mm. Suurikuusikko vuonna 1986. Nykyään etsinnästä aika paljon käytetään kultaan.

Löydettyjen esiintymien määrä on kuitenkin laskenut. Vuoteen 1990 saakka GTK kairasi 20 kilometrin molemmin puolin vuosittain. Sitten tuli valtava nousu, saatiin ns. Veitsiluoto-raha, joka oli 10 miljoonaa per vuosi lisärahaa Pohjois-Suomeen. Samalle aikavälille osuvat uudet löydetyt esiintymät. Sitten tultiin rytinällä alas, GTK:n rahat on laitettu johonkin muuhun.

Makkonen totesi, että ei asia ihan suoraan ole niin, että mitä enemmän kairataan, sen enemmän löytyy. Mutta hän on kuitenkin taipuvainen näkemään, että nykyinen trendi on yhteydessä löydettyjen esiintymien määrään. GTK:n kairausmäärät eivät ole vuositasolla nykyään mitenkään suuria. Isot yhtiöt puolestaan käyttävät melko tylyä malminetsintästrategiaa; kairataan 100 km / vuosi, niin alkaa löytyä.

Käytössä on nykyään kaiken maailman hienoja tietokonemallinnuksia ja muita systeemejä, mutta vasaran kanssa metsään menemisellä on edelleen ratkaiseva rooli esiintymän löytymisessä. Maaperää myllätään entistä enemmän, siellä ne lohkareet ovat tarjottimella. Sen kun menee koputtelemaan ja löytää malmia.

Kansannäytetoiminta onkin edelleen vahva. Tuhatkunta näytettä vuodessa, kaikki tutkitaan ja kaikista annetaan vastaus.

Moreeninäytteitäkin otetaan. Monessa paikas-

sa moreeninäytteissä on 0,5 gramman pitoisuuksia. Tiedot löytyvät GTK:n aineistosta. Kullankaivussahan pitoisuus ilmoitetaan per kuutio, joten pitoisuudet pitäisi kertoa kahdella, rikkaita ovat. Ihan jokainen konekaivaja mielellään kaivaisi.

Makkosen mukaan tämä kulta on paljon hienompaa kuin Lapissa, joten kullankaivajien painovoimaerottelulla hukkaprosentti muodostuisi hyvin suureksi.

Miksi sitten vain Lapissa löytyy maalajeista huuhdottavaa kultaa. Tähän on Makkosen mukaan yksinkertainen selitys: meillä on ollut jäänjakaja-alue. Varsinkin Keski-Lapin alue on ollut kylmää, virtaukset olleet pienet ja rapakalliot liikkuneet hyvin vähän. Tropiikin aikana tapahtunut rapautuma on säilynyt hyvin. Muualla Suomessa jäätiköitymiset ovat höylänneet lateriitit pois. Voisi sanoa, että mikäli jääkautta ei olisi ollut, kultaa huuhdottaisiin joka puolella.

Toinen syy on seminaarin puheenjohtaja Pe-

Kai J. Rantanen

On line -vaskauskilpailuun uskaltautui joitakin ensikertalaisiakin. Tässä Tukesin kaivosyli-insinööri Terho Liikmaa ottamassa Raija Arhon opastuksella ensikosketusta kullanhuhdontaan.

roniuksen mukaan se, että pitää olla tietty topografia. Pitää olla vähän korkeuseroja, että rinneprosesit rikastaa. Sodankylän puolella placerit hyvin pieniä, ihan esiintymän päällä. Inarissa placerit ovat lähteneet liikkeelle ja saattavat olla hyvinkin kaukana, jopa kilometrien päässä kultamalmista.

Kauhistuttavan hankala Suurikuusikon kulta

Suurikuusikon malmi on niin kauhistuttavan hankala rikastettava, että painovoimaerottelulla ei siitäkään saataisi mitään talteen. Suurikuusikon kaivoksenjohtaja **Heino Alaniska** kertoi tämän olleen kaikkein kovin juttu kaivoksen avaamisessa.

Kulta on mineraalien hilassa, ja sen talteensaanti sieltä on niin monimutkainen prosessi, että toista samanlaista ei ole koko Suomessa. Sen vuoksi Outokumpukin aikanaan nosti kädet pystyyn.

Agnico Eaglen ihmiset kuitenkin tiesivät että maailmalta löytyy prosessin vaatimaa erityisosaamista.

Vaikka Suurikuusikon kulta onkin mikroniluokkaa, 50 kertaa pienempää kuin vähäisin kullankaivajan talteen saama elämisen eineen hengen, on itse malmi suuri ja mahtava. Euroopan suurin. Kun valtio myi malmin, sen koko oli 1,5 miljoonaa tonnia. Nyt malmiksi luokiteltua esiintymää on 32 miljoonaa tonnia, ja todennäköistä mineraalivarantoa 10 miljoonaa tonnia.

Itse asiassa kukaan ei edes tiedä kuinka suuri esiintymä loppujen lopuksi on. Ainakin nyt kairattuun puoleentoista kilometriin saakka esiintymä jatkuu samanlaisena.

Lapissa kahta eri kaivosta, Pahtavaaraa ja Suurikuusikkoa, johtanut Alaniska ei pidä puheista, joiden mukaan tuli kaivosyhtiö ja ryösti meidät.

Kun Agnico Eagle tuli, se toi mukanaan 200 miljoonaa euroa ulkomaista sijoitusrahaa, joilla kaivos rakennettiin. Suomesta sellaista rahaa kaivoshankkeisiin ei olisi mahdollista kerätä. Ja koska kaivoksen johtoporukassa oli suomalaisia, voitiin hankinnoissa ja rekrytoinneissa vetää kotiinpäin.

Ostettiin suomalaista tavaraa niin paljon kuin löytyi, ja palkattiin ihmisiä lähialueilta.

Nyt on 500 ihmistä saanut töitä 4 vuoden ajan, ja saattaa olla että vielä 500 ihmistä saa töitä 30 vuoden ajan. Kunnossapitotoimi käyttää 20–30

miljoonaa euroa vuodessa, ja tutkimuksen mukaan Kittilän talousalueelta ostetaan palveluita 5 miljoonalla eurolla.

Myös ympäristöasiat ovat aihe, joka kaivoksenjohtaja Alaniskaa suuresti kiinnostavat. Esityksensä ohessa hän heitti tämän useampaan otteeseen täkynä yleisölle.

Varmaankin johtuen siitä, että kullankaivajat ovat samoilla linjoilla ympäristöeettisestä kullantutannosta, ei aihealueesta kuitenkaan saatu keskustelua aikaan.

Puheenjohtajalle kultaa, muille kunniaa

Liiton puheenjohtaja Jouko Korhonen oli lauantai-iltapäivänä vaskatuissa vuoden ensimmäisissä vaskauskilpailuissa tylynä – vai olivatko loppukilpailussa Joken kisakuntoa yökerhon parketilla koe-telleet **Marjatta Kannisto** ja **Hannele Ruohoniemi** vain kohteliaita hukkaamalla kaksi hippua.

Todellisen rautapuuron keskeltä puheenjohtaja poimi kaikki kymmenen hippua ja kultaa aikaan 1,59. **Pellervo Koski** oli finaalissa toinen ja kohteliaat rouvat niiasivat sijat 3. (Kannisto) ja 4. (Ruohoniemi).

Vuoden kullankaivajateko-huomionosoitusta koskenut puheenjohtajan ehdotus sai puolestaan liiton hallituksessa sadan prosentin kannatuksen noin kuudessa sekunnissa. Tämä kuvaa hyvin sitä kuinka yksimielisiä oltiin siitä, että Vuoden kullankaivaja teko -palkinnon plakaatteja luovutetaan kaksi kappaletta.

LKL Ry hallitus päätti palkita Vuoden kullankaivajateko -huomionosoituksella **Ilkka Ärrälän** ja **Seppo Kummalan** klassikkoasemaan nousevan ja kultakuumetta nostattavan Onnen hippuja -teoksen luomisesta, ja ammattimaisen kullankaivun ajankuvan taltioimisesta.

Kaksikon puolesta liittoa suuresta kunniaa kiitellyt Ärrälä harmitteli sitä, että kaikkia kullankaivajia ei saatu mahtumaan kirjan kansien väliin. Kaikki sinne olisi haluttu.

Ärrälä kiitteli myös kullankaivajia itseään toteamalla heidän Sepon kanssa tehneen kirjan, mutta kirjassa esiteltyyn elämän kuuluvan kullankaivajille. Tekijät kiittelivät kaivajia, jotka ottivat heidät vieraakseen.

Petronellan kulttuurimaisema.

Ivalon kisojen parivaskaus. ►

Toiminnanjohtajan kesäisiä mietteitä

Olihan tuo kesä kolea ja kostea, hyvää kaivusäättä.

Jäsenvaltauksilla kävi kaivajia vähintään edellisen kesän malliin, etenkin uudet valtaukset nelostien tuntumassa olivat suosiossa. Kaivutöistä ilmoituksia ei kuitenkaan tullut lisääntyneessä suhteessa.

Kaivuilmoituksen jättö ei ole suositus; kaivoslaki edellyttää valtausten haltioilta raporttia vuosittain. Liiton valtausten osalta jäsenistön apu on välttämätön oikean raportin tekemiselle.

Kaivutyössä on myös rajoituksia. Valtauksilla on tie- ja moottorikelkka-uria, ne on jätettävä varoalueineen (5 m) kaivamatta. ”Petronellan pysäkillä” on aivan nelostien varressa

niittyviheriö, joka on sodan aikana poltetun pientilan pihapiiri. Se on kulttuurimaisema, jolla ei ole lupa kaivaa.

Poistuessanne valtaukselta aikaansaadut montut on – mikäli monttu esim. jää kesken – vähintään luiskattava yhdeltä laidalta ja yleisen turvallisuuden kannalta riittävästi merkittävä. Jos kullat montusta on jo saatu talteen, on monttu täytettävä ja maisemoitava. Tätä edellyttää jo kaivoslakikin.

Hankitaan liiton piikkiin sellaisia TVH:n auraustikkoja ja rautakanki monttujen reunojen merkitsemistä varten.

Muutamalla valtauksella on sauna ja jokaisella puu-cee. Omatoimisuutta jäsenet, koska valtaukset eivät ole täysihoitoloita.

Papinhaminan siivottu molokki.

◀ *Liiton hallituksen kokous.*

Liitto ostaa vuosittain saunapuut ja nuoti-
oita varten maapuuluvat. Saunapuut on kus-
kattu paikalle, nuotiopuiden osalta taas sitä
omatoimisuutta! Samoin kuin mahdollisesti
ylitayttneiden puu-teen alusien kanssa.

Lemmenjoen valtauksille taasen kaikki
polttopuut ajetaan liiton toimihenkilöiden toi-
mesta, maapuuta ei kansallispuistossa saa ot-
taa.

Loppukesästä sitä omatoimisuutta alkoi
löytyä, kun Kutturantien molokkien ympäris-
töön ilmoitettiin kertyneen romua, jota epäil-
tiin kullankaivajien jättämäksi.

Jätehuoltoyhdistiön miehet eivät kyseistä,
molokkien ulkopuolelle jätettyä metalli- ym.
romua kyytiinsä ota, joten molokkien ympä-
ristöt käytiin kolmesti siivoamassa liiton toi-
mihenkilöiden toimesta. Kertyneet rojut kus-
kattiin Ivalon hyötyjäteasemalle – tuttavallisem-
min Jaskan valintaan – johon ne olisi alkupe-
räisten haltijoiden toimesta kuulunut alun pe-
rinkin viedä.

Mutta tästä aiheesta tarkemmin ennen ensi
kaivukautta.

Liiton varastolanssit Härkäselässä ja Lem-
menjoella ovat tarkoitettuja vain jäsenten käyt-
töön, ja silloinkin vain tilapäissäilytykseen.
Kaikkeen varastolansseille jätettyyn omaisuu-
teen tulee ehdottomasti merkitä vähintään hal-
tijan nimi ja puhelinnumero.

Muutenkin liiton toiminnanjohtajan kesä
oli taas toimintaa täynnä. Liiton lipun näyttä-
minen alkoi Himoksella vaskatuista maailman
ensimmäisistä kullanhuuhtonnan Euroopan
mestaruuskisoista kesäkuun alussa, ja päättyi
osaltani pari viikkoa Tankavaaran SM-kisojen
jälkeen Pyrkyreiden palstan kauniin kesäisen
kukkaloiston hyvästelyyn.

Väliin mahtui juhlaa ja arkea; niin hylky-
tavaroiden perkaamista liiton yhteisalueilta
kuin uusien jäsenten sisäänajoakin. Työntäytei-
set Ivalon kultakisat sekä tutustumis- ja tarkas-
tusmatka Lemmejoelle Pekanpäivien yhteydes-
sä, missä kävin evästämässä liiton hallitusta jä-
senistön kentäkuulumisista.

Kaiken kaikkiaan antoisa kultakesä jälleen.
Kiitos teille ja kiitos meille!

KAUKO MATILAINEN

Vanhassa myllyn tarina

**Vanhassa 50-luvun iskelmässä mainitaan:
” Vain vanha mylly kertoo voi monta tarinaa ... ”.
Tässä on nyt yhden myllyn tarina.**

Makasin hylättynä ja unohdettuna Rönkönojan varrella ja ajattelin mielessäni, että tässäkö se sitten oli minun kohtaloni lahota ja maatua maan tomuksi. Ainoastaan naulat jäisivät pitempään muistuttamaan olemassaolostani. Olinhan sentään edelliselle isännälleni ojassa ylväästi siipipyörälläni lapponut vettä minkä olin ehtinyt, hioakseni hänen kivenmurikoitaan ja tämä oli nyt lopputulos.

Siinä miettiessäni syntyjä syviä kuulin askelten ääniä ja ajattelin, mikäköhän kulkija sieltä taas tulee. Niitä oli mennyt ohitseni ajan saatossa ties kuinka monta, joku oli minua tutkinut sillä silmällä, että voisikohan minua vielä hyödyntää entisenlaisessa työssäni, mutta tarkemmin tutkittuaan oli nakannut minut takaisin maahan. Ymmärsin kyllä moisen menettelyn, sillä isoja puutteitahan minussa oli. Sisuskaluni olivat kivien pyörittämisestä kulu-neet aika tavalla ja akselikin oli tipotiessään. En sen kummemmin noteerannut tätäkään kulkijaa, kun hän nosti minut maasta tutkimuksiaan varten. Hämmästykseni oli valtava, kun hän ottikin minut mukaansa. Ajattelin mielessäni, että joko hän on niin utami, ettei

tajua missä kunnossa olen tai sitten hän on yli-optimistinen tolo, joka luulee saavansa minusta vielä käyttökelpoisen myllynkivien pyörittämi-seen.

No, joka tapauksessa olin iloinen päästes-säni hänen mukaansa ja toivoin, että hän olisi viimeksi mainittu tolo. Ja mikäli hän saisi mi-nut kunnostettua toimintakuntoiseksi, voisin hyvällä syyllä kutsua häntä uudeksi isännäksi. Hän kantoi minut valtaukselleen Hangasojalle ja pani minut maahan muiden valtausromp-peitten viereen. Siinä sitten nyhjötin vuoden pari odottaen, mitä hän aikoo minulle tehdä. Muutaman kerran hän jo minut nostikin maas-ta ja ajattelin, että nyt se päätös minun kohta-lostani on tehty. Petyin kuitenkin joka kerta, kun hän vain siirsi minua kullankaivuun ede-ssä ja olin siinä vain tiellä.

Kunnes sitten eräänä päivänä hän vei mi-nut autollaan majapaikkaansa Paukku-laan. Nyt olin varma, että uusi isäntä-ni on tehnyt myönteisen päätöksen tulevaisuu-destani. Ja se tunne vain vahvistui, kun jatkoim-me matkaa Rovaniemelle, missä hän asui. Isäntä-pani minut lämpimään autotalliin, jossa sain

kuivua koko sydäntalven. Keväällä isäntä alkoi tutkia minua tarkemmin ja näin hänen ilmeistään, että nyt on tosi kysymyksessä. Onneksi hän ei avannut vatsalaukkuni kantta nähdäkseen sisuskaluni, vaan tyytyi tarkastelemaan ulkoisesti pahimpia puutteitani eli pyörittämiseen tarvittavan akselin ja kivien täyttöaukon kannen puuttumista.

Kääntyvän täyttöaukon kannen tekemisen uskoin isäntäni onnistuvan, mutta entäs akselin ja sen laakeroinnin sovittaminen minun napaani. Sen toteuttaminen vaatisikin jo vähän hoksottimia sekä käden taitoja. Niistä ominaisuuksista en ollut niinkään varma, miten ne olivat uuden isännän hallinnassa. Näin kun isäntä mietti ja mietti miten hän toteut-

taisi akseliongelman. SKF:n tai Timkenin rulalaakerien asentamisen isäntä hylkäsi joko saituuttaan tai sitten hän ei yksinkertaisesti löytänyt ratkaisua, miten toteuttaisi laakerien kiinnittämisen ja laakerien ruostumisen estämisen. Niinpä isäntä päätyi sähkö-/rautaputkiratkaisuun.

Napaani sain ensin sisämitaltaan 16 mm muovisen sähköputken, joka tiukan reiän vuoksi pysyi siinä pyörimättä. Sen sisälle isäntä löysi kätköistään juuri sopivan rautaputken, jonka paikallaan pysymiseksi hän laittoi siipipyörän molemmille sivuille sokat. Rautaputken päihin isäntä rälläköi lovet, joista putken läpi menevällä rautalangalla saataisiin akseli ankkuroitua ojassa oleviin kannakkeisiin. Tähän rat-

kaisuun minun oli tyytyminen ja tulipa nähtyä, ettei tuo uusi isäntä sentään aivan tumpele ole.

Kun tulvavedet olivat Hangasojassa menneet isäntä aloitti innostuneena minun asentamiseni Hangasojaan. Pyörimisen varmistamiseksi hän lorautti hieman ruokaöljyä napaani muovi- ja rautaputken väliin. Kivipadon alle lyötyihin betonirautoihin minut sitten kiinnitettiin ja voi sitä riemua, kun aloin innoissani kahmia ja läpsytellä Hangasojan vettä kivenmurikata sisälläni iloisesti kolistellen.

Koska isännälläni ei ollut sopivia kivenmurikoita myllyn täytteeksi, hän oli niitä saanut yläjuoksulla olevilta **Jousisilta**. Isäntänikin oli selvästi haltioissaan ja ylpeänä toimivasta ratkaisusta, kun lähdin heti tekemään minulle kuuluvia töitä. Emäntäkin tuli siihen ihmettelemään ja kesän aikana kaikki Paukkulaan tulleet vietiin katsomaan minun työskentelyä. Koko kesän lapoin vettä ilman pienintäkään taukoa, eikä isäntä hennonut ottaa minua pois ennen kuin lokakuussa ilmojen mentyä pakkasen puolelle. Aivan viime töikseni tein vielä näyttävän episodin. Roiskutin nimittäin vesipisaroita ojan rannalla oleviin heiniin, joissa ne jäätyivät ikään kuin helminauhoiksi.

Kun isäntä sitten otti minut pois ojasta, hänen ilmeensä oli näkemisen arvoinen. Olin nimittäin innoissani pyörittänyt sisälläni olleita kivenmurikoita niin tiuhaan tahtiin, että ne olivat kalunneet viisi lautasiipeäni melkein puhki ja kuudenteen tehneet reiän, josta olivat päässeet vapauteen ojan pyörteisiin. Itsekin olin kauhuissani, että tähänkö tämä uusi tuleminen sitten loppui. Mutta eipä hätää, isäntä oli ilmeisesti niin kiintynyt minuun ja näyttävään esiintymiseeni, ettei hän hennonut luopua minusta, vaan otti taas mukaan Rovaniemelle.

Olin taas sydäntalven kuivumassa tussassa autotallissa ja jälleen kevään koittaessa isäntä kaivoi minut esille ja aukaisi vatsalaukkuni ja siinä mietti, miten

sisuskalujeni korjaus pitäisi toteuttaa. Vaihtoehtoina oli entisten siipien paikkaaminen tai kokonaan uusien siipien asentaminen. Sen liksäksi vatsalaukkuni seinämille pitäisi jotakin tehdä, kun nekin olivat kivien rapsutellessa kovertuneet kuopille. Pahin vaihtoehto olisi minun kannaltani ollut romuttaminen ja polttaminen tai kaatopaikalle joutuminen. Onneksi isäntä ei ollut tätä vaihtoehtoa edes miettinyt, vaan aloitti entisöinnin. Tähän ratkaisuun vaikutti varmaankin osaltaan se, että sähkö-/rautaputkiasennus navassani oli toiminut moitteettomasti, eikä siinä ollut havaittavissa mitään kulumista.

Käytännössä entisöinti toteutui siten, että isäntä uusi kaikki kuusi siipilautaa, eikä siinä vielä kaikki. Siipilautojen kulumisen estämiseksi isäntä päälysti sisäpuolelta laudat vahvalla roiskeläppäkumilla ja kiinnitti ne reunoista banierilla. Isännällä ei hoksottimet sittenkään tainneet vielä olla eläkkeellä, sillä hän ajatteli ympäristösuojelun läpätunkemana lyödä kaksi kärpistä yhdellä iskulla. Estää kulumisen ja vaimentaa kivimurikoiden kolistelu. Oli siinä vielä kolmaskin hyvä puoli, hän voisi kolmevuotiaalle tyttärenpojalleen, **Markulle** kertoa, että ukki asensi ne maton pätkät siksi, ettei kiville kävisi kipeää kun ne siellä pyörivät.

Vatsalaukkuni seinämät isäntä korjasi ehtymättömästä varastostaan löytyneellä parin millin alumiinipellillä mielessään kumminkin pohtien, että näinköhän kumimattojen tuotama äänen vaimennus mitätöityy tällä ratkaisulla. Minun kannalta se oli kumminkin hyvä ratkaisu, sillä voin nyt kehua, että minulla on niin sanottu rautainen vatsa, joka kestää syödä vaikka kivenmurikoita.

Odotan taas innolla pääsyä Hangasojalle miesten töihin entistä ehompana. Ohessa kuva sisuskalujeni uusimisesta.

Myllyn kertomuksen muistiin merkitsi
MARTTI PENNANEN
HANGASOJAN PAUKKULASTA

LKL:n jäsenmaksu 22 euroa

Maksa nyt omatoimisesti

LKL:n vuosikokous 31.3.2012 vahvisti vuoden 2013 jäsenmaksuksi 22 euroa ja liittymismaksuksi 10 euroa.

Kullalla maksettaessa jäsenmaksun määrä vastaa kullan maailmanmarkkinahintaa vuosikokouspäivänä lisättynä 10 prosentin epäpuhtausindeksillä. Järjelliseen mittatarkkuuteen pyöristettynä se tekee 0,6 grammaa Lapin kultaa.

Voit maksaa jäsenmaksusi nyt.

Jäsenmaksuseuranta on nyt täsmätty päivämäärän 31.3.2012 mukaan. Maksetut vuodet on merkitty kahden vuoden seurantajaksolta. Tarkista tilanteesi tämän Prospäkkärin osoiteprintistä. Maksa 22 euroa jokaiselta puuttuvalta vuodelta LKL:n jäsenmaksutilille Nordea FI45 2177 3800 0049 77.

Kansainvälisessä pankkiliikenteessä tilin SWIFT-osoite on NDEAFIHH.

Muista käyttää viitenumeroa jäsennumeroasi, joka on nimesi yläpuolelle merkitty numerosarja jäsenlehden takakannessa. Viitteellisen maksun yhteyteen kirjoitetut piruilut rahastonhoitajalle, tai muut viestit eivät välity viiteluettelon mukana maksun saajalle.

Eräpäivä on 15.2.2013.

Voit maksaa vapaaehtoisen kolehdin

Jäsenmaksun yhteydessä voi maksaa vapaaehtoisen kolehtimaksun.

Vuonna 2012 kolehtia kertyi 3601,46 euroa. Ylivoimaisesti tärkeimmäksi tuettavaksi asiaksi koettiin liiton jäsenetuvaltaukset; niitä tuettiin 2216 eurolla. Tämä tulikin tarpeeseen, sillä liitto joutui yhteisalueiden ylläpito- ja kehittämiskulujen lisäksi sitomaan käyttövarojaan uuden kaivoslain mu-

kaisten vakuuksien asettamiseen liki 4000 euroa.

Pyrkyreitten palstan jatkokehittämiseen tuli viimevuotisen 510 euron päälle vielä 485 euroa. Tämä yhteissumma on käytetty osaltaan Pyrkyreitten palstan tuhkauurnien muistolehdon perustamiskuluihin.

Kahvikupin hintaisia 2 euron suuruisia tukia tuli toistasataa ja lisäksi suuntaamatonta ylimääräistä jäsenmaksutukea tuli 644,46 euroa.

Kiitos kaikille tukea antaneille!

Sama uusiksi

Liiton hallitus on päättänyt esittää jäsenmaksun 2013 yhteydessä maksettaville vapaaehtoisille maksuille seuraavia kohteita:

- ✦ 5 euroa kilpailutoiminnan kehittämiseen
- ✦ 7 euroa liiton jäsenetuvaltausten kehittämiseen
- ✦ 9 euroa edunvalvontaan ja lakiapuun.

Näistä poikkeavat epämääräiset summat katsotaan liiton toiminnan yleistueksi.

Keväällä muistutus

Huonompimuistisia ja paperilaskua laskupinoon kaipaavia lähestytään vielä keväällä paperisella laskulla.

Omatoimisesta maksuseurannasta ja jäsenmaksujen hoitamisesta koituu kuitenkin liitolle merkittäviä kustannussäästöjä, joten kannustamme kaikkia olemaan hyvämuistisia ja viitseliäitä.

Jäsenkortti postitetaan kaikille jäsenille kevään jäsenlehden mukana.

KAI J. RANTANEN
rahastonhoitaja

Merkkipäivät

“

Minäkö keski-ikäne?

Kuule sie heitukka.

Mie oon mahti-ikäne.

Mahti-ikäne on sellane,
ko ei tartte enää äiteelt kysyä neuvoa läty paistos
tai ees häräfile marinoimises’

Ko ei tartte välittä,
mitä naapurin lanko mun uuest jakauksest mielti.

Ko viisaut ja kokemust on enempi
ko kaheskymmenes teinis yhteens.

Ko osaa olla iltes kans
pystyp’päin.

Sillee komiast.

Onnea komioille ja pystypäisille kullankaivajille!

75 v.

- 17.1. Martti Kantoniemi, Espoo
- 21.1. Marja Kasakkamäki, Lahti
- 21.3. Alpo Kontro, Kulho

70 v.

- 2.1. Kari Wilkman, Espoo
- 26.1. Antti Kurppa, Kittilä
- 26.1. Reino Nurkkala, Pertteli
- 27.1. Veikko Karjalainen, Kalajoki
- 4.2. Tauno Juuri, Hikiä
- 5.2. Tapio Lähti, Heinävesi
- 12.2. Väinö Kukkola, Helsinki
- 13.2. Leena Pihlman, Joensuu
- 14.2. Keijo Järvinen, Hyvinkää
- 27.2. Veikko Lehtonen, Turku
- 4.3. Eino Remes, Taivalkoski
- 6.3. Seppo Salmi, Kotka
- 17.3. Kerttu-Liisa Paakkari, Vuohijärvi

65 v.

- 26.8.2012 Raimo Malin, Helsinki
- 23.10.2012 Antero Koivu, Pori
- 28.10.2012 Veikko Friman, Pori
- 11.12.2012 Väinö Pekkala, Sangis Ruotsi
- 6.1. Veijo Pehkonen, Mätäsvaara
- 6.1. Seppo Tolonen, Puolanka
- 8.1. Ilmo Helisten, Liperi
- 10.1. Henrik Ylisiurua, Kuopio
- 14.1. Heikki Hyvärinen, Vantaa
- 15.1. Veikko Johannes Heikkinen, Joutseno
- 18.1. Kari Kaasinen, Vantaa
- 21.1. Harry Ahonen, Salo
- 21.1. Matti Lintula, Nokia
- 24.1. Jouko Hakkarainen, Nurmes
- 25.1. Pekka Uusivirta, Järvenpää
- 27.1. Teuvo Nevalainen, Paavola
- 1.2. Jouko Moisio, Viitasaari
- 2.2. Carita Putkonen, Helsinki
- 7.2. Jorma Saariaho, Piehinki
- 8.2. Anneli Luhtala, Nokia
- 11.2. Seppo Perkiö, Pori
- 15.2. Matti Pyhälampi, Espoo
- 28.2. Tarmo Lehtinen, Halikko
- 3.3. Erkki Jaatinen, Joensuu

- 8.3. Erkki Rantala, Kankaanpää
- 14.3. Risto Tanjunen, Kallaanvaara
- 17.3. Sakari Mustanoja, Haapajärvi
- 27.3. Seppo Piirainen, Nummela

60 v.

- 21.12.2012 Tuomo Koskiaho, Jyväskylä
- 23.12.2012 Harri Vaarala, Rovaniemi
- 4.1. Juha Annala, Kello
- 6.1. Pekka Luukko, Turku
- 8.1. Martti Savolainen, Tampere
- 14.1. Aarne Heino, Tampere
- 1.2. Tapio Keisteri, Espoo
- 2.2. Jarmo Nykvist, Virenoja
- 8.2. Ari Pilli, Anjalankoski
- 14.2. Tuija Sutinen, Pieksämäki
- 27.2. Jari Isotalo, Forssa
- 9.3. Ilkka Kujari, Paattinen
- 13.3. Markku Lempinen, Raisio
- 16.3. Matias Hukari, Kannus
- 17.3. Pentti Isokangas, Jyväskylä
- 23.3. Marketta Leinonen, Posio

50 v.

- 6.1. Antti Mäenpää, Ilmajoki
- 10.1. Sirpa Pönniä, Kemi
- 23.1. Jouko Heiskanen, Hämeenlinna
- 3.2. Harri Lindblad, Helsinki
- 6.2. Ari Kauhanen, Nurmes
- 16.2. Matti Hannula, Parola
- 20.3. Esa Suominen, Kausala
- 21.3. Jaana Vilkman, Lempäälä
- 25.3. Jouko Huotari, Sotkamo
- 29.3. Jouni Häyrinen, Helsinki
- 30.3. Vesa Hanhela, Tallinna, Viro

In Memoriam

**Kunniajäsenemme
Kirsti Leena Jomppanen**

s. 20.03.1920
k. 14.12.2012

Lahtinen, J.

*Asser Siitonen – malmimies 18.4.1935–15.3.2010.
Poimintoja monipuolisen persoonan elämästä.
Hipputeos Oy, Tallinna, 2012*

112 s. Ovh 18 e.

Tilaukset suoraan Hipputeokselta:
<http://hipputeos.shop.wosbee.com/PublishedService>

”Tästä ei ole vielä viimeistä sanaa sanottu...” Malminetsintä kohtalona

Kun jo pienenä poikana keräilee kiviä, kiinnostuu malmeista ja saa kansannäytepalkintojakin, voivat vanhemmat huolestua: geologiaan voi jäädä koukuun, eikä siihen ole hoitoa. Siitä tulee kohtalo. Näin tapahtui geoteknikko **Asser Siitoselle**, joka toimi koko ikänsä malminetsinnässä eri valtionyhtiöiden palkkaamana pitkin ja poikin Lappia.

Eläkkeellä oleva geologi ja Outokummun Rovaniemen toimiston pitkäaikainen päällikkö **Jarmo Lahtinen** kirjoitti tämän legendaarisen malmimiehen elämänkerran. Hän teki suuren palveluksen. Kyse on tiedon siirrosta tuleville sukupolville. Kirjassa on tarinaa kerrakseen Lapista, luonnosta, geologiasta, kivistä ja malmeista kiinnostuneille. Samalla kun seurataan tämän mainion malmimiehen elämänvaiheita ja persoonaa, kerrataan myös Lapin geologiaa ja pala Suomen kaivosteollisuuden historiaa.

Monien työtovereiden mielestä Asser Siitonen olikin varsinainen persoona. Hän johti ja teki maastotöitä väsymättä, sekoittaen elämäntapaa, ammatia ja harrastusta. Perhe jäi sivuosaan. Aamuisin ei ollut kovaa kirettä maastoon, mutta eipä ollut siel-

tä poiskaan. Viikonlopullekin lähtö saattoi viivästyä, mikä harmitti alaisia. Erään työtoverin mukaan Siitonen oli juuri sitä, mitä geologi eniten pelkää alan harrastajissa: erinomainen mineraalituntija. Hänen kiinnostuksensa geologiaa kohtaan oli niin suurta, että jos hänellä olisi ollut mahdollisuus opiskella alaa, hänestä olisi tullut professori. Hän oli kuitenkin kiinnostunut laajalti muistakin asioista. Ilmastonmuutos kirvoitti mieltä ja omatoimisesti päätellen hän katsoi että hiilidioksidia kannattaisi sitoa kalkkikiviin. Tämän lisäksi hän harrasti luontoa, valokuvausta, musiikkia ja kuvataidetta. Lomat vietettiin perheen kanssa kultaa kaivamalla, kalastellen ja hilloja poimien, mikä pienille lapsille oli joskus raskasta.

Siitosen into työhönsä johti moniin merkittäviin löydöksiin, kuten Luoston ametisteihin, Saattoporan ja Isomaan kultaesiintymiin, Porkosen-Pah-tavaaran mangaaniviitteisiin, yms. Kaikkeaa hän ei kuitenkaan ehtinyt elämänsä aikana selvittää. Luoston ametistikin päättyi muiden hyödyksi. Tämä jäi kalvamaan loppuiksi.

Kuten niin monet muutkin, Siitonenkin jäi Suomea koetelleen laman ja kaivosalan rakenne-

muutoksen jalkohin. Outokummun lakkauttaessa malminetsintänsä, hänet irtisanottiin Outokumpu Finnminesilta v. 1992, palveltuaan suomalaista kaivosteollisuutta neljä vuosikymmentä. Hän jäi työttömäksi, mutta ei toimeettomaksi. Hän perusti yhtiökumppaninsa kanssa Gold-Werk Oy:n. Näin hän jatkoi keskeneräiseksi jäänyttä malminetsintää monilla tuntemillaan kohteilla, löytäen Isomaan kultaesiintymän Kittilässä.

Kiinnostus kultaan ja malmeihin näyttää kulkevan Siitosilla suvussakin. Suomen kaivosyrittäjät ry:n puheenjohtaja ja monitoimimies **Harri Siitonen** on Asserin serkku. Asserin ideoimana ja Harri työn jatkajana Isomaan kultaesiintymän hyödyntäminen sai alkunsa. Asser ja Harri kehittivät köyhän rapakalliokullan rikastusmenetelmän. Outokum-

mun piti alun perin olla mukana alueen varsinaisen kalliokullan etsinnässä, mutta se kaatui erinäisistä syistä. Nykyään Gold Mine Siitonen ja Saiho jatkaa työtä hyödyntämällä esiintymää kaivinkoneella. Kultaa sisältävä maa-aines kuljetetaan Asserin rakentamalle ”kultatehtaalle”, jossa rikastaminen tapahtuu. Kullasta valmistetaan erilaisia koruja ja pienesineitä.

Vaikka kullantuotanto lähti käyntiin löytämälään kultaesiintymällä, monet asiat jäivät ”riivamaan” jo iän ja sairauden lopulta heikentämän miehen mieltä. Paljon olisi ollut halua vielä tehdä ja touhuta. Tätä varten hän keskusteli professoreiden ja geologien kanssa erilaisista tutkimus- ja malminetsintähankkeista. Voi olla, että Siitosen intuition ja päähänpinttymien jäljiltä kuullaan vielä tulevaisuudessa. Tästä varmuudesta kumpusikin Siitosen monesti toistama lause, joka on tämän kirjaesittelyn otsikko.

Kuten nykyinen kaivosbuumi on meille osoittanut, Suomessa ja varsinkin Lapissa riittää vielä löydettävää. Vaikka täällä nyt jylläävät ulkomaiset kaivosjätit, tarvitsemme edellen Siitosen kaltaisia työn kansallissankareita. Ja siihen on toivoa. Kansannäytetoiminta kukoistaa ja alalle tulee jatkuvasti uusia harrastajia. Kansannäytepalkintoja jaetaan 8–12-vuotiaille. Toivottavasti näistä jotkut päätyvät kaivosalalle ammatillisestikin, koska työntekijöistä on pulaa. On kuitenkin jännittävää seurata, miten median harjoittama kaivoskauhun ja geofobian lietsonta tähän vaikuttaa? Mitähän Asser olisi moiseen sanonut?

TONI EEROLA

Aatto Ratia

*Tulkintaopas maaston ja kartan lukemiseen
- mineraalien ja kivilajien tunnistaminen*

344 sivua, värikuvaliite

Omakustanne

ISBN 978-952-92-9207-3

Myynti: kirjakaupat, suositushinta 25 €

Maaston muodot geologian kuvastajina

Hyväksymme tutut kotimaastomme usein sellaisenaan. Emme mieti, miksi harjanne on määräsuuntainen tai erityisen pintalohkareinen. Maisema on kuitenkin päiväkirja kallio- ja maaperästämme jyrkänteen, murreksineen, kohoumineen ja altainen. Siinä on useita todellisuuden tasoja ja aikajänteitä muinaisista tulivuoren kivistä nuoriin rantakivikoihin.

Maaperämuodostuman tunnistaminen kertoo sen rakenteesta ja raekoostumuksesta. Tiedolla on merkitystä kaikessa maankäytössä, kuten maa-aineksen otossa, pohjavesikysymyksissä ja ympäristön suojelussa. Piilomuodostumat ovat sora- ja hiekkareservejä erityisesti soran ja hiekan puutosalueilla maassamme.

Pohjavettä varastoivaa ja johtavaa geologista muodostumaa nimitetään akviferiksi. Pääosa niistä sijaitsee karkearakeisissa sora- ja hiekkakerrostumissa, kuten pitkittäisharjuissa ja Salpausselän laajoissa deltakerrostumissa. Sekä harju- että kallioperän ruhjeakviferien pohjavesivarannot voisivat olla uusi vientiartikkelimme, jos emme itse tuhoa niitä.

Tulkintaopas antaa vastauksia kysymyksiin, joita et ehkä koskaan ole tullut esittäneeksi. Kirja kertoo myös maamme kivilajeista, niiden hyötykäytöstä aina kivikaudesta lähtien, rapautumisesta ja kasvillisuusviitteistä. Mineraalien kuvaus rajoittuu niiden erityisiin tuntomerkkeihin kuparihomeesta ”koboltin kukkaan” perusominaisuuksia, kuten kovuutta ja viirua, kuitenkin unohtamatta.

Nimimaisema eli paikannimet saattavat luonnehtia maaston muotoja ja niiden kasvillisuutta etenkin kulkemisen kannalta tai olla viite kivilajista, esim. Kavasinkuopanmäki. Kirjaan liittyy neljä peruskartaotetta, jotka on tulkittu maastomuotojen ja osin paikannimistönsä osalta. Tekstiosan kuvitus on mustavalkoinen. Lisäksi on värikuvaliite, jossa on kuvia myös Pohjois-Norjan jäätikköalueilta. Viitteet on lueteltu monipuolisesti.

Kirja on omakustanne, mutta se on myynnissä kirjakaupoissa Kirjavälityksen kautta koko maassa. Teoksen aikaansaamista on tukenut Maa- ja Vesi-tekniikan tuki ry. Kirjan on painanut Kirjapaino Jaarli. Taitto on Hille Koistisen käsialaa.

LAPIN KULTAA tarinoina ja hippuina

Hipputeokselta on ilmestynyt kaksi mielenkiintoista kirjaa, jotka molemmat sivuavat kultahistoriaa Lapissa.

22 €

MATKANI LAPINMAASSA 1867, P.W.Aurén

P.W.Aurén oli maanmittarina Lapissa vuodesta 1853 alkaen. Hän kartoitti Pohjois-Lappia ja oli mukana myös Ivalojoen kultaryntäyksessä valtion virkamiehenä sekä kullankaivajanakin.

Kirjassaan hän kertoo matkastaan vuonna 1867 Rovaniemeltä Altaan sekä Ivalojoen kultalöydösten alkuhistoriaa. Hän laski Ivalojoen ennen kultaryntäystä, oli vaikea saada opasta, koska kaikki pelkäsivät joen johtavan "mustaan aukkoon".

Lisäksi kirjassa on tarkkoja kuvia Utsjoen, Inarin ja Sodankylän väestöstä ja elinkeinoista 1800-luvulla. Mielenkiintoinen yksityiskohta on selostus hänen vierailustaan Lars Levi Læstadiusen luona 1857. Lisäksi hän antaa ohjeita retkivarusteista Lapinmaahan matkustaville.

Aurén julkaisi alkuperäisteoksen ruotsinkielisenä Oulussa 1894. Suomennos Leif Rantala, kovakantinen, 176 sivua

ASSER SIITONEN - MALMIMIES

Monitaitoisen malminetsijän ja kultamiehen tarina

Asser Siitonen tunnettiin ansiokkaana malmikivien löytäjänä ja tuntijana, kullanetsijänä ja -kaivajana sekä taiteiden harrastajana. Asserin merkittävin löytö oli vuonna 1963 valtion-palkinnollakin huomioitu mangaanimalmilohkare Kittilän Porkosen-Pahtavaaran alueelta, josta maanmittari P.W. Aurén oli löytänyt sata vuotta aikaisemmin laaja-alaisen rautaesiintymän, mutta vasta Asser Siitonen löysi alueelta ensimmäisen mangaanimalmiviittein.

Kirjasta saa hyvän kuvan 1900-luvun jälkipuoliskon malmitutkimuksista, jotka ovat perusteena monen tämän päivän kaivoshankkeille. Asser teki merkittävää pioneerityötä pienkai-vostoiminnassa kullan etsinnässä ja rikastamisessa.

Kirjoittaja Jarmo Lahtinen, 112 sivua, nelivärikuvitus.

18 €

Tilaa netistä tai osta kirjakaupasta
www.hipputeos.fi

Kivenhakkaajantie 3, KERAVA Puh. 040 545 4833

.5362

Itella Green

PYSÄHDY NAUTTIMAAN